

Dr STEVAN LILIC*

PRIS — PRAVOSUDNI INFORMACIONI SISTEM JUGOSLAVIJE

1. PRIS Pravosudni informacioni sistem Jugoslavije. Pravosudni informacioni sistem Jugoslavije — „PRIS”, predstavlja uređenu celinu sadržaja, metoda, sredstava i organizacionih oblika i postupaka kojima subjekti sistema stvaraju i/ili koriste pravno relevantne podatke i informacije i pri tome stupaju u međusobne komunikacione odnose radi vršenja odgovarajuće funkcije u okviru društvenog sistema informisanja. Konceptcija PRIS-a se zasniva na unapređivanju metoda i organizacije rada uz korišćenje savremene informacione tehnologije koje će postupno nailaziti na sve širu primenu u oblasti izučavanja, stvaranja i primene prava, što će usloviti nužno podizanje nivoa poznavanja informatike od strane pravnih kadrova, odnosno imati uticaja na sam visokoškolski obrazovni sistem u oblasti pravnih nauka. Kako bi se prevazišla neracionalnost i neefikasnost na području prava, a posebno u radu organa pravosuđa, javila se potreba pristupanja modernizaciji ovom području, primenom savremene informatičke tehnologije. Tako se, 1986—87. godine pristupilo izradi i implementaciji projekta pod nazivom „PRIS”, tj. Pravosudni informacioni sistem Jugoslavije¹. U ostvarivanju ovog cilja bilo je, između ostalog, potrebno imati u vidu i sledeće okolnosti: a) dinamičnost razvoja jugoslovenskog pravnog sistema i brojnost propisa; b) karakter jugoslovenskog federalizma i pitanje razgraničenja normativne nadležnosti društveno-političkih zajednica i drugih ovlašćenih subjekata; c) potreba doslednog ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti; d) potreba za praćenjem stanja i pojava od značaja za razvoj društvenih odnosa; e) potreba unapređenja kvaliteta donetih pravnih odluka; f) potreba uspešnog rešavanja pitanja opterećenosti rada sudova i drugih organa i g) ostvarivanje načela javnosti rada („transparenције”) u radu zakonodavnih, pravosudnih i upravnih organa. Ovako definisan, Pravosudni informacioni sistem Jugoslavije, de facto, se podudara sa strukturom jugoslovenskog pravnog informacionog sistema. Iz ovog proizilazi i jugoslovenski karakter PRIS-a i njegovih specijalizo-

* Pravni fakultet u Beogradu.

¹ PRIS — Konceptija Pravosudnog informacionog sistema Jugoslavije: Rukovodioci projekta PRIS: dr Petar Vajović i Stojan Đuranović; Konsultanti: Ivan Nahtigal i dr Dušan Cotić; Autori: Aleksandar Lazović, Vesna Pajković-Pudar i Jasna Ljubišić-Vukanović, Savezni sekretarijat za pravosuđe i organizaciju savezne uprave, Savezni zavod za informatiku i Savezni sud, Beograd, 1986.

vanih podsistema, kao i potreba aplikacije jedinstvenih metodoloških osnova radi postizanja celovitosti, jedinstvenosti i usklađenosti svih specijalizovanih podsistema (čime se izbegava višestruko evidentiranje i prikupljanje podataka i informacija, kao i nepotrebna i neracionalna obrada).

„Razvoj PRIS-a zato treba da omogući efikasnu organizaciju podataka i informacija relevantnih za rad pravosudnih organa i drugih organa i organizacija koje se bave izučavanjem, stvaranjem i primenom pravnih normi. Obuhvat PRIS-a čine ukupne aktivnosti društva u pogledu stvaranja i primene prava uopšte, a posebno u vezi sa ostvarivanjem funkcije pravosudnih organa. Ovako definisan obuhvat ukazuje da se PRIS najvećim delom podudara sa „pravnim informacionim sistemom”, osim u širini obuhvatanja istorijsko-teorijskih aspekata izučavanja, stvaranja i primene prava.”²

1.2. Zakon o PRIS-u. S obzirom na značaj PRIS-a za strategiju razvoja prava i pravnog poretka naše zemlje, a u skladu sa Zaključkom Skupštine Jugoslavije, izrađen je i donet zakon o Pravosudnom informacionom sistemu od interesa za celu zemlju, kojim se uređuje prikupljanje, evidentiranje, obrada, iskazivanje, prenos, razmena i zaštita podataka i informacija³ s obzirom da je Federacija, Ustavom SFRJ, ovlašćena da uređuje i organizuje prikupljanje, evidentiranje i obradu statističkih i drugih podataka od interesa za celu zemlju.⁴ Ovim Zakonom se preciziraju sadržaji PRIS-a i pojedinih podsistema, standardi, jedinstvena metodologija prikupljanja, obrade i iskazivanja podataka i informacija, odnosno nosilaca poslova razvoja i realizacije pojedinih podsistema, kao i razvoj i koordinacija celokupnog sistema.

„Ukazujući na sadašnje nepovoljno stanje u ovoj oblasti delegati su istakli da je postojeća praksa prikupljanja podataka i informacija razjedinjena, nepovezana, neracionalna i neefikasna. (...) Takođe je istaknuto da u primeni savremenih tehničkih sredstava (izuzev u SR Sloveniji) u ovoj oblasti, u celini zaostajemo u odnosu na dostignuća u drugim zemljama, što je evidentno iz kontakata sa pravosudnim institucijama iz tih zemalja. (...) Radi toga, naglašeno je da je, bez sumnje, uvođenje jedinstvenog Pravosudnog informacionog sistema u funkciji jačanja i učvršćivanja ustavnosti i zakonitosti, ujednačavanja sudske prakse, kao i u funkciji jačanja pravne sigurnosti radnih ljudi i građana.”⁵

² Aleksandar Lazović, Vesna Pajković-Pudar, Jasna Ljubišić-Vukanović: „Razvoj Pravosudnog informacionog sistema Jugoslavije”, Praksa, Beograd, 1988, str. 3.

³ Zakon o Organizaciji i jedinstvenoj metodologiji prikupljanja, evidentiranja i obrade podataka i informacija za potrebe pravosudnih organa od interesa za celu zemlju (Službeni list SFRJ, br. 44/89).

⁴ U smislu člana 281. st. 1. tač. 14. Ustava SFRJ.

⁵ Odbor Saveznog veća Skupštine SFRJ za pravosuđe: „Izveštaj”, br. 06: 2-44/88-37 od 12. 05. 1988. („Informacija o dosadašnjim aktivnostima na razvoju i izgradnji Pravosudnog informacionog sistema”, Savezni sud, Savezni zavod za informatiku Beograd, 1. april 1989).

2. Specijalizovani informacioni podsistemi PRIS-a. Na osnovu sprovedene systemske analize i izučavanja zahteva i potreba potencijalnih korisnika, u okviru Pravosudnog informacionog sistema Jugoslavije izvršena je podela na sledeće specijalizovane informacione podsisteme (IP): a) IP pravne literature (IUS LIBER); b) IP sudske prakse (IUDICATUM); c) pravnih propisa (LEX); d) IP za praćenje krivične procedure (KRIP); e) IP pravosudne statistike (PRAST); f) IP za praćenje društvenih odnosa i pojava (DOIP) i g) IP za unapređenja rada pravosudnih organa (PRAD)⁶.

2.1. IUS LIBER — Informacioni podsistem pravne literature. Istraživanja su pokazala da samo pojedini pravosudni i neki drugi državni organi imaju svoje biblioteke sa stručnim pravnim i drugim publikacijama. Nasuprot tome, znatan broj ovih organa uopšte nema ili, pak, raspolaže tek oskudnom najneophodnijom pravnom literaturom. Međutim, biblioteke pravnih fakulteta, pravnih instituta, kao i neke veće javne biblioteke, raspolažu obimnijom stručnom pravnom literaturom koja je obrađena u odgovarajućim katalogima (autorskim i predmetnim katalogima kartotečnog tipa). Osim toga, pojedine publikacije donose povremeno preglede novoobjavljenih dela i članaka iz pravne oblasti, a izdaju se i posebne bibliografske publikacije (pojedinih zavoda, biblioteka i dr.) sa pregledom izdanja iz oblasti prava.

2.2. IUDICATUM — Informacioni podsistem sudske prakse. Evidenciju sudske prakse, u manjem ili većem obimu, vode skoro svi sudovi, obuhvatajući pravne stavove sopstvenog i drugih sudova koji su izraženi kroz sudske odluke ili usvojeni na opštim ili zajedničkim sednicama, odnosno savetovanjima (npr. pravna shvatanja, načelni stavovi, načelna mišljenja, zaključci i sl.). Istraživanja su pokazala da se evidencije vode ručno, s tim što je praksa da se odabrani karakteristični stavovi objavljuju u biltenima sudske prakse odgovarajućeg suda, zatim u „Zbirci sudskih odluka”, kao i u drugim stručnim časopisima. Ove publikacije, pored pravosudnih, koriste i drugi organi i pojedinci koji se bave izučavanjem, stvaranjem i primenom prava.

2.3. LEX — Informacioni podsistem pravnih propisa. U vršenju svojih funkcija, sudovi i drugi pravosudni organi koriste zakone, propise i samoupravna opšta akta koja se publikuju u odgovarajućim službenim glasilima. Osim toga, koriste se i posebna izdanja pojedinih zakona, zbirke propisa iz određenih oblasti, registri i pregledi objavljenih ili važećih propisa (npr. Registar objavljenih propisa u „Službenom listu SFRJ”; „Ing-registar” i sl.), koji se, sa svoje strane, razlikuju po obuhvatu i sistematici. Na ovo treba dodati i izuzetno obimnu „samoupravnu regulativu”. Mnoštvo pravnih normi koje donose brojni državni i nedržavni nosioci normativne funkcije, kao i njihove česte izmene i dopune, zahtevaju od pravnika mnogo vremena i napora da se iznađe odgovarajuća norma koju u konkretnom slučaju treba primeniti. Osim toga, obrazloženja sadržana u nacrtima ili predlozima za donošenje, odnosno za izmene i dopune pojedinih zakona ili drugih propisa (koja, recimo, ukazuju na intenciju zakonodavca i korisno mogu da posluže kod tumačenja i iznalazjenja prave sadržine odgova-

⁶ Konceptija PRIS-a, str. 20.

rajuće pravne norme), po pravilu, nisu dostupna većini korisnika. Iako postoji evidentna potreba da se dostupnost, preglednost i pronalaženje pravnih normi podigne na viši nivo, za sada je u tom pravcu veoma malo učinjeno.

2.4. KRIP — Informacioni podsistem za praćenje krivične procedure. Svaki organ koji se kao učesnik javi u krivičnom postupku, a posebno organi unutrašnjih poslova, javna tužilaštva, sudovi, ustanove za izdržavanje kazni i tako dalje, u okviru svoje nadležnosti, dužan je da prati tok krivične procedure. Ovo se odnosi na krivičnu proceduru, računajući od prijema prijave, pa sve dok kazna izrečena učiniocu krivičnog dela ne bude izvršena. S toga, više razloga govori u prilog potrebe da se obezbedi povezano, kontinuirano i sistematsko praćenje svih procesnih faza, kako bi se obezbedio uvid u ukupno stanje ovih postupaka u celoj zemlji i „u svakom trenutku”. Podaci po ovom osnovu odnose se, pre svega, na podatke o krivičnim delima i licima protiv kojih se vodi postupak, o ishodu postupka po pojedinim slučajevima, izvršenju krivičnih sankcija i dr.

2.5. PRAST — Informacioni podsistem pravosudne statistike. Opšte podatke o pravosuđu — o broju sudova, kadrovima, stanju i kretanju predmeta sa pregledom broja primljenih, rešenih i nerešenih predmeta, o ažurnosti sudova, prekršajima i izvršenju kazni — prikupljaju i obrađuju republički i pokrajinski sekretarijati za pravosuđe i opštu upravu. Na osnovu ovih podataka, Savezni sekretarijat za pravosuđe i upravu vodi evidencije za celu zemlju. Za razliku od opštih podataka o pravosuđu, koji se prikupljaju i ručno obrađuju na nivou republičkih i pokrajinskih sekretarijata, a automatski samo na nivou Saveznog sekretarijata, podaci o kriminalitetu se automatski obrađuju i periodično objavljuju (godišnje), ali u veoma malom broju primera i najčešće sa znatnim zakašnjenjem (i do 6—10 meseci po isteku godine). Odsustvo kontinuiranog praćenja, ne obezbeđuje stalni uvid u postojeće stanje i kretanje pojedinih vidova kriminaliteta, a korišćenje podataka, bez direktne veze sa bazom podataka, ne omogućuje višedimenzionalna pretraživanja i povezivanje određenih podataka po raznim obeležjima. Statističke podatke, na osnovu Zakona o statističkim istraživanjima od interesa za celu zemlju, po jedinstveno utvrđenoj metodologiji, prikupljaju i primarno obrađuju republički i pokrajinski zavodi za statistiku, a na osnovu njihovih podataka, Savezni zavod za statistiku.

2.6. DOIP — Informacioni podsistem za praćenje društvenih odnosa i pojava. Praćenje i proučavanje društvenih odnosa i pojava, opšta je obaveza i sastavni deo funkcije sudova i drugih državnih organa. U ostvarivanju aktivnosti praćenja društvenih odnosa i pojava, odgovarajući subjekti dostavljaju skupštinama društveno-političkih zajednica, drugim državnim organima, kao i određenim nedržavnim subjektima (npr. samoupravnim organizacijama i zajednicama) razna obaveštenja, informacije, analize o zapaženim pojavama, predloge o sprečavanju i suzbijanju društveno opasnih i štetnih pojava, predloge u odnosu na učvršćivanje ustavnosti i zakonitosti itd.

2.7. PRAD — Informacioni podsistem za unapređenje rada pravosudnih organa. U vršenju svoje funkcije, sudovi i drugi pravosudni

organi obavljaju i druge tekuće poslove i vode razne evidencije (zemljišne knjige, registar organizacija udruženog rada, upisnike, personalne evidencije, finansijsko poslovanje i dr.). Primenom informatičke tehnologije, moguće je u znatnoj meri unaprediti rad pravosudnih organa pri vođenju ovih i drugih operativnih poslova. U ovom domenu posebno mogu biti značajni efekti uvođenja standardizacije u nizu rutinskih poslova. Osim toga, za vršenje ovih poslova (kao što su, npr. vođenje zemljišnih knjiga, registar organizacija udruženog rada i preduzeća, standardizacija obrazaca za pojedine radnje u postupku i sl.), celishodno je koristiti jedinstvene metodološke postupke.

3. Ciljevi PRIS-a. Osnovni cilj informacionog sistema je unapređenje efikasnosti rada u oblasti koju sistem obuhvata. Prema tome, opšti cilj PRIS-a jeste unapređivanje ukupnog pravnog poretka, (kao u oblasti „stvaranja” prava, odnosno normativne delatnosti u širem smislu, tako i u oblasti „primene” prava. S obzirom na to, izgradnja PRIS-a, pre svega, treba da doprinese povezivanju i objedinjavanju svih informacija i podataka relevantnih za rad organa pravosuđa, drugih organa i organizacija, kao i drugih subjekata (npr. naučnih institucija, pojedinaca) koji rade na izučavanju, stvaranju i primeni pravnih normi. Efekti koji se postižu izgradnjom PRIS-a su višestruki. Na polju informisanja oni se ispoljavaju kao stvaranje savremenog efikasnog i jedinstvenog informacionog sistema koji treba da zadovolji narasle potrebe učesnika u pravnom saobraćaju. Istovremeno, stvaraju se uslovi za efikasniji i kvalitetniji rad pravosudnih i drugih organa i subjekata koji se bave stvaranjem i primenom pravnih normi, ostvaruje doprinos unapređivanju opšte pravne kulture i pravne svesti, kao i jačanju lične, kolektivne i ukupne društvene odgovornosti. Stoga se, kao opšti cilj PRIS-a, javlja doprinos:

1. unapređivanju i razvijanju pravnog i pravosudnog sistema u skladu sa razvojem ukupnih društvenih odnosa, društvenim potrebama i opredeljenjima;

2. sistematskom praćenju i stalnom uvidu u stanje postojećeg normativnog i stvarnog pravnog poretka;

3. pravilnoj i jedinstvenoj primeni zakona, propisa i samoupravnih opštih akata;

4. jačanju i učvršćivanju ustavnosti i zakonitosti;

5. jačanju pravne sigurnosti;

6. potpunijoj i bržoj informisanosti i ubrzanju procesa odlučivanja;

7. rasterećenju pravosudnih organa od poslova i zadataka koji se uz primenu računara mogu brže, lakše i efikasnije izvršavati;

8. većoj javnosti rada, s obzirom na otvorenosti sistema prema građanima i drugim subjektima;

9. neposrednom uvidu, i samim tim, većem prožimanju pravne teorije i prakse;

10. sagledavanju i analiziranju pojava i problema koji se javljaju prilikom utvrđivanja i primene pravnih normi.

4. Otvorenost („transparentnost”) PRIS-a. Pravosudni informacioni sistem Jugoslavije projektovan je i izgrađuje se na principima otvo-

renosti prema drugim sistemima, jedinstvene metodološke osnove funkcionalnog povezivanja, kao i na konceptu decentralizovane organizacione koordinacije. Kao dinamički sistem, PRIS je otvoren prema drugim informacionim sistemima koji se razvijaju u oblasti društveno-političkog i ekonomskog uređenja i predstavlja integralni deo Informacionog sistema federacije. Zajedno sa informacionim sistemima koji se razvijaju u republikama i pokrajinama, Pravosudni informacioni sistem Jugoslavije čini sastavni deo društvenog sistema informisanja, čime se obezbeđuju podaci i informacije koje su po svom karakteru od šireg društvenog i zajedničkog interesa za sve subjekte društvenog sistema informisanja. Kao otvoreni sistem, PRIS ima mogućnost „on-line” dostupnosti u odnosu na najširi krug korisnika: od izvršnih, pravosudnih i upravnih organa i organizacija, skupština društveno-političkih zajednica, preko naučnih i stručnih organizacija, organizacija udruženog rada i njihovih udruženja, samoupravnih i drugih organizacija i zajednica, advokatskih kancelarija i službi pravne pomoći, do svih građana. Određeni podaci i informacije koje imaju poverljivi karakter (državna, službena, poslovna ili vojna tajna, lične i porodične prilike i sl.) i koje su kao takve označene, biće posebno zaštićene i dostupne samo ovlašćenim korisnicima.

5. Nosioци razvoja PRIS-a i učesnici u sistemu. Prema analizi dosadašnjih aktivnosti u okviru realizacije projekta PRIS-a, konstatuje se, između ostalog, da su nosioци razvoja izgradnje Pravosudnog informacionog sistema u celini, odnosno, nosioци pojedinih prioritetnih specijalizovanih podsistema, Savezni sekretarijat za razvoj (ranije Savezni sekretarijat za zakonodavstvo, pravosuđe i upravu), odnosno Savezni zavod za informatiku, Savezni sud, kao i Pravni fakultet u Beogradu, pripremili metodološke i organizacione osnove za izgradnju Pravosudnog informacionog sistema i specijalizovanih informacionih podsistema pravne literature (IUS LIBER) i sudske prakse (IUDICATUM). Na osnovu predloženih metodologija pristupilo se projektovanju navedenih specijalizovanih sistema, kao i izradi Tezaurusa za pravnu oblast⁷. Kao učesnici u sistemu u celini ili po pojedinim podsistemima, davaoci ili korisnici informacija i podataka, javljaju se: savezni, republički i pokrajinski pravosudni organi i organi unutrašnjih poslova, vojni pravosudni organi, skupštine društveno-političkih zajednica, izvršni organi skupština i organi uprave društveno-političkih zajednica, pravni fakulteti, instituti i druge naučne i stručne institucije koje se bave pravom, preduzeća, organizacije udruženog rada i druge samoupravne organizacije i zajednice, radni ljudi i građani.

6. Pravni dokumenti. U pogledu vrste dokumentacione građe, PRIS obuhvata pravne dokumente, tj. monografske i serijske publikacije domaćih i stranih autora iz oblasti pravne teorije i literature, zakonodavstvo, pravne propise, biltene sudske prakse, sudske odluke i evidencije, statističke godišnjake, izveštaje o radu pravosudnih organa, informacije, analize, ocene i stavove pravosudnih organa i skupština društveno-političkih zajednica i slično. Priroda, način nastajanja i ko-

⁷ Metodologija formiranja, održavanja i razvoja Tezaurusa za pravnu oblast, Savezni sekretarijat za pravosuđe i organizaciju savezne uprave i Savezni sud, Beograd, mart, 1988.

riscenje izvorne dokumentacione građe, određuju vrstu i sadržinu informacionih baza koje se u okviru PRIS-a formiraju. Po tom (sadržinskom) osnovu izvršena je identifikacija odgovarajućih specijalizovanih podсистema.

7. Metodološke osnove i metodološko uputstvo. Metodološkim osnovama PRIS-a utvrđuju se principi, kriterijumi i pravila na kojima se zasniva metod rada u pojedinim specijalizovanim informacionim podsystemima i određuje način selekcije, prikupljanja i iskazivanja podataka i informacija. Metodološke osnove utvrđuju se za svaki specijalizovani podsystem posebno, donošenjem odgovarajuće metodologije, kao i odgovarajućim metodološkim uputstvom kojim se na jedinstven način uređuje dokumentaristička obrada dokumenata koji predstavljaju obuhvat odgovarajuće informacione baze. Metodološko uputstvo sadrži osnovna pravila dokumentarističke obrade, postupak određivanja karakterističnih elemenata sadržaja i forme i upute za korišćenje osnovnih elemenata za indeksiranje i pretraživanje dokumentacije. Svi radnici koji obavljaju analitičko-sintetičku obradu pravne i pravosudne dokumentacije, pravne literature, sudskih odluka, analiza, izveštaja, informacija i propisa obavezni su da primenjuju odgovarajuća metodološka uputstva⁸.

8. Tezaurus. Odgovarajući instrument kreiranja i razvijanja informacione osnove sistema je Tezaurus PRIS-a, kao organizovan, kontrolisan i dinamičan rečnik semantički i generečki povezanih deskriptora i drugih naziva koji pokrivaju pojedina područja znanja za sve pravne oblasti. Tezaurus je istovremeno zajednički za sve specijalizovane informacione podsysteme u okviru PRIS-a: IUS LIBER (pravna literatura), IUDICATUM (sudska praksa), LEX (pravni propisi) itd.

9. Kadrovska podrška sistemu. Uspešna izgradnja PRIS-a zahteva interdisciplinarni pristup, odnosno tesnu saradnju stručnjaka iz oblasti pravnih, organizacionih, lingvističkih i tehničkih nauka, odnosno stručnjaka iz pravosudnih, upravnih, naučnih i obrazovnih institucija. Budući da koncepcija PRIS-a podrazumeva usklađen razvoj na dva nivoa, na nivou sistema u celini, kao i na nivoima odgovarajućih podsystema, radi ostvarivanja postavljenih ciljeva, organizuju se odgovarajući radni timovi, pre svega: radni tim na nivou glavnog nosioca razvoja, kao i radni timovi na nivoima nosilaca razvoja podsystema.

9.1. Radni timovi. Zadatak radnog tima na nivou glavnog nosioca razvoja je da utvrdi zajedničke standarde i metodologije za sistem u celini, da obezbedi formiranje i održavanje tezaurusa (kao osnovnog instrumenta za ostvarivanje procesa dokumentarističke obrade tekstualnih podataka i pretraživanje baza podataka u procesu informisanja), kao i da predloži tehničko-tehnološka rešenja, sa potrebnim nivoom kompatibilnosti sa drugim sličnim informacionim sistemima. Ovakav tim treba da bude sastavljen od pravnih eksperata, lingvista i stručnjaka za oblast informatike. Zadatak radnih timova na nivou razvoja pojedinih specijalizovanih podsystema (npr. IUS LIBER-a, IUDICATUM-a

⁸ Tako na primer, za specijalizovani podsystem sudske prakse IUDICATUM izrađena je „Metodologija obrade dokumentacije sudske prakse”, Savezni sekretarijat za pravosuđe i organizaciju savezne uprave i Savezni sud, Beograd, septembar 1987, odnosno „Uputstvo za primjenu Metodologije obrade dokumentacije sudske prakse”, Savezni sud, siječanj, 1989, itd.

itd.) je da u skladu sa utvrđenom koncepcijom i metodološkim i tehničko-tehnološkim rešenjima na nivou sistema, izrade glavne projekte pod-sistema, kojima će biti utvrđena sva potrebna projektna rešenja za uspešno funkcionisanje podsistema. Radnim timovima se, u pojedinim fazama rada, pridružuju i spoljni saradnici, specijalisti za određena pitanja od interesa za odgovarajući podsistem. Za fazu redovnog korišćenja sistema, potrebno je obezbediti odgovarajuće radne timove koji će osigurati integritet, ažurnost i ispravnost specijalizovanih podsistema. Ovo ne podrazumeva samo informatičke kadrove, već, pre svega pravnike koji treba da obezbede kvalitetan i redovan priliv novih podataka i informacija koje su od interesa za PRIS.

9.2. Obrazovanje kadrova za PRIS. Polazeći od toga da je znanje u oblasti korišćenja informacija, dokumentacije i komunikacija ključni faktor ne samo za unapređenje, nego i za održavanje postojećeg sistema, jedan od osnovnih preduslova za realizaciju postavljenih ciljeva PRIS-a je u obrazovanje i usavršavanje pravosudnih kadrova u sferi obrade podataka i informacija za korišćenje savremenih tehničko-tehnoloških metoda i tehnika. Stoga je potrebno u sklopu razvojne politike pravosuđa analizirati i kadrovsku situaciju i odgovarajućim programima predvideti i obrazovnu komponentu, kao ključni faktor u realizaciji dugoročnih razvojnih ciljeva pravnog informacionog sistema. Takođe je, kroz obrazovni i visokoškolski sistem pravnog obrazovanja (pre svega na pravnim fakultetima), potrebno obezbediti budućim pravnicima i sticanje neophodnih osnovnih znanja u oblasti informatike, kroz osnovne predmete i kurseve inovacija znanja, kao što su recimo, „pravna informatika“, „informacioni sistemi u pravosuđu i upravi“, „pravni aspekti zaštite ličnih podataka“ i slično.

10. Jugoslovenska savetovanja o PRIS-u. U realizaciji i izgradnji PRIS-a održavaju se i redovna jugoslovenska savetovanja posvećena ovoj problematici. Tako je I jugoslovensko savetovanje o izgradnji Pravosudnog informacionog sistema održano 16. decembra 1986. godine, a II jugoslovensko savetovanje o Pravosudnom informacionom sistemu, na temu „Metodološke osnove i pristup izgradnji Pravosudnog informacionog sistema od interesa za celu zemlju“ održano 9. decembra 1988. godine. III jugoslovensko savetovanje o PRIS-u, posvećeno prezentaciji pojedinih baza podataka u okviru PRIS-a i informisanju o stanju i mogućnostima primene računara radi unapređenja rada pravosudnih organa, održano je u Beogradu 29. marta 1990. godine, u organizaciji Saveznog zavoda za informatiku (Savezni sekretarijat za pravosuđe i upravu, odnosno Savezni sekretarijat za razvoj) i Saveznog suda.